

N.º SOLT
5
CÉNTIMS

Veu de la Plana

SEMANARI DEFENSOR DELS INTERESES REGIONALS

N.º SOLT
5
CÉNTIMS

SOSCRIPCIÓ

Castelló, al mes..... 0'25 ptas.
Fora, trimestre..... 1 » »

REDACCIÓ Y ADMINISTRACIÓ

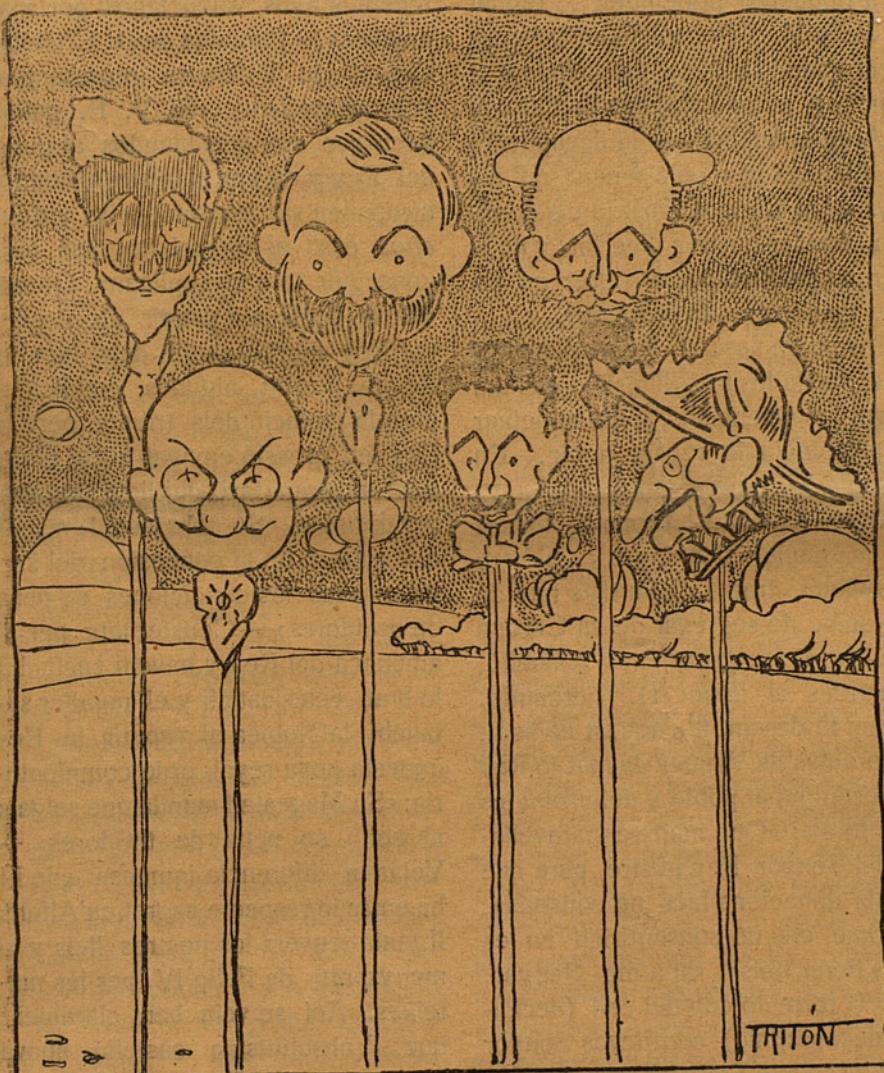
COLÓN, 17, 2.º

Tota la correspondencia a la Administració

SE PUBLICA TOTS ELS DISAPTES

No se tornen els originals en cara que no
se publiquen

¡Qui ne tombe tres.... un puro!

Dibuix de Tritón.-F. BAIDAL.

Romanones, Lerroux, La Cierva, Melquiade, ¡¡Calamitas magna!!; el pobre D. Cerato, els del bucles, mes conegut en la vida política per «vaselina», Dato y després Maura, son els ninots que en nostre «pim, pam, pam» posem a disposició del lector de VEU DE LA PLANA pa que, si bé heu te, els tomben ab furia y ab lo boló del desprecí els trenque sa cabota.

Els, integren l' ànima de la política nacional, y la pobreta, com acullix el mes trist dels egoismes, l' ambició, s' embota fent a nostra Espanya niu de ridicules miseries.

Son tan roïns tots, tan poch nobles, que fan pensar a voltes qu' el boji estrangulador de nostres llivertats, el que socarrà a Xàtive, Felip V. no ha mort.

LA REDACCIÓ

L' esborrament d' un poble

(Decret de Felip V abolint
nóstres furs y llibertats)

«Considerando haber perdido los reinos de Aragón y Valencia, y todos sus habitadores, por la rebelión que cometieron, faltando enteramente al juramento de fidelidad que me hicieron como a su rey y señor, todos los fueros, privilegios, exenciones y libertades que gozaban y que con tal liberal mano se les habían concedido, así por mí como por los reyes mis predecesores, particularizándolos en esto de los demás reinos de mi corona; y tocándose el dominio absoluto de los referidos reinos de Aragón y Valencia, pues a la circunstancia de ser comprendidos en los demás que tan legítimamente poseo en esta monarquía, se añade ahora la del justo derecho de la conquista que de ellos han hecho últimamente mis armas con el motivo de su rebelión; y considerando también que uno de los principales atributos de la soberanía es la imposición y derogación de las leyes, las cuales, con la variedad de los tiempos y mudanzas de costumbres, podría yo alterar, aun sin los grandes y fundados motivos y circunstancias que hoy concurren para ello en lo tocante a los de Aragón y Valencia: He juzgado por conveniente, así por esto, como por mi deseo de reducir todos mis reinos de España a la uniformidad de unas mismas leyes, usos, costumbres y tribunales, GOBERNÁNDOSE IGUALMENTE TODOS POR LAS LEYES DE CASTILLA, tan loables y plausibles en todo el Universo. abolir y derogar enteramente, como desde luego doy por abolidos y derogados todos los referidos fueros, privilegios, prácticas y costumbres hasta aquí observadas en los referidos reinos de Aragón y Valencia; siendo mi voluntad que éstos se reduzcan a las leyes de Castilla,

y al uso y práctica y forma de go-bierno que se tiene y ha tenido en ella y en sus tribunales, sin diferen-cia alguna en nada, pudiendo tener por esta razón igualmente mis fide-i-símos vasallos los castellanos ofi-cios y empleos en Aragón y Valen-cia, de la misma manera que los aragoneses y valencianos han de poder en adelante gozarlos en Cas-tilla, sin ninguna distinción, facil-tando yo por este medio a los cas-tellanos motivos para que acrediten de nuevo los afectos de mi gratitud, dispensando en ellos los mayores premios y gracias, tan merecidas de su experimentada y acrisolada fi-delidad, y dando a los aragoneses y valencianos reciprocamente igualmente mayores pruebas de mi be-nig-nidad, habilitándolos para lo que no lo estaban, en medio de la gran libertad de los fueros que go-zaban antes, y ahora quedan abo-lidos.

En cuya consecuencia he resuelto que la audiencia de ministros que se ha formado para Valencia, y la que he mandado se forme para Aragón, se gobiernen y manejen, en todo y por todo, como las dos chancillerías de Valladolid y Gra-na-dá, observando literalmente las mismas reglas, leyes, prácticas, ordenanzas y costumbres que se guardan en éstas, sin la menor distinción ni diferencia en nada, excepto en las controversias y pun-to de jurisdicción eclesiástica, y modo de tratarla; que en esto se ha de observar la práctica y estilo que hubiere habido hasta aquí, en consecuencia de las concordias ajustadas con la Santa Sede Apo-stólica, en que no se debe variar; de cuya resolución he querido partici-par al Consejo, para que lo tenga entendido.

Buen Retiro, a 29 de Junio del año 1707.»

¡DESPERTA, PATRIA NOSTRA!

De totes les feches luctuoses de la historia de la Patria Valenciana cap n' hi ha de mes anguniosa que la del 29 de Juny de 1707. En ella donà Felip V, bochí dels valencians, lo despotich decret abolint les nostres llibertats forals, sotmeténdonos a les lleis, usos y práctiques de Castella. Font l' inri posat damunt la creu en qu' enclaváren al nostre poble; qual calvari començá en lo regnat de Felip IV y terminá com darrera esta-

cio, després de la batalla d' Almansa y de la crema de Xátiva, en lo dit malastruch decret.

Al escaparse l'ànima lliure y franca del llacerat cos del mes grand dels pobles, llançá un fondo y apocaliptich gemech qu' encara redola pels cims de les nostres serres, per les viles y pels camps cridant y conjurant a tots los valencians al dia delerat de la «Resurrecció»: Quand lo mal ve d' Almansa a tots alcança.

—Serie un gros èrro creure que les nostres desgracies y decadència ètnica tingueren principi en lo regnat de Felip V. Van començar precisament quand acabà la nostra independència y autonomia dins la Corona d' Aragó; demostrant la decapitació de Llanuça ben palesament qu' als reys de la Casa d' Austria els donáven nòsa les nostres llibertats y no'ls mereixien lo respecte sagrat qu' als reys genuinament valencians.

Posem en suscrit parangó alguns episodis de les tres dinasties qu'ham tingut los valencians, pera coneixer la psicologia de reys y poble.—En lo segle XIV sobre l' any 1328 regnant en Valencia Alfons II, imbuit per sa muller D.ª Leonor, qu' era castellana, tractá, faltant als furs de la Nació, de segregar de la Corona algunes viles, entre elles Castelló, donantles al infant D. Fernando. Vejam lo desenroll d'aquest episodi.

Paraules de Vinatea davant lo Rey representant al poble y defensant les lleis forals: «Que molt se maravella va del Senyor Rey nostre pare que aytals donacions faés ne consetís», «perque ells no consentirien en les dites donacions», «si a mi, Senyor, sabierts torre lo cap del coll (decidíreu decapitarme) certificvos Senyor (vos assegure Senyor), que si Nos morim, que no escaparà algú d' aquests qui son ací, que no muren a tall d' espasa».—Paraules del Rey responent a sa muller que l' invitava a fer penjar a Vinatea, com ho hagueren fet en Castella: »Reyna, reyna lo nostre poble es franch (liberal) e no es així subjugat (esclau) com es lo poble de Castella; ells tenen a Nos com a Senyor, e Nos a ells com bons vassalls e compagnyons».—La separació dels pobles no fon feta, trinquant la llei per lo

respecte qu' a ella li tenien los reys genuinament valencians.

«Episodi en temps de la dinastia dels Austries».—Regnant Felip IV en l' any 1626 foren convocats los valencians a Corts en Monçó, menyspreuant ses lleis forals, per estar Monçó fòra del Regne. Los valencians demanaren al Rey avants de votar los subsidis qu' a la Nació Valenciana exigia que jurara la observancia de sos furs; a lo qual se negà el Rey.—«Paraules del Comte Duch d' Olivars privat del Rey; «Es que tenemos a los valencianos por mas muelles».—Paraules de D. Cristòbal Crespi de Valldaura representant dels valencians: «Si V. E. quiere decir que son mas blandos al gusto del Rey y de sus ministros aunque atropellen sus conveniencias y derechos esto es un mérito mas para conseguir lo que suplican». Oposávас la Noblea a acudir als desejos del Rey de prescindir dels furs del Regne posant algunes condicions pera la votació dels tributs, pero lo Rey feu pressió enviant a les Corts a un proto-notari, qui llegí aquesta reyal orde: «Su Magestad manda que quiteis de la concesión del servicio todas las condiciones so pena de traidores».—Consternats per l' amenaça del Rey y havent sucumbit lo braç eclesiàstich y el popular sucumbi la Noblea al repetir lo Rey aquesta nova reyal orde comunitaria: «Su Magestad manda que salgais al solio so pena de traidores».—Vejas la diferencia immensa que hi ha entre lo respecte sagrat qu' Alfons II tenia envers les nostres lleis y lo menyspreu de Felip IV per les mateixes. Ací se veia ben clarament que l' absolutisme castellà anava apoderantse del Regne de Valencia; l' abrasador vent de ponent que tot ho mustiga y seca reemplaçant al reviscolant vent de llevant, vent de la Llibertat y de la civilisació iberollatina que tot ho vivifica y alegra.—Tant grand o mes grand contrast hi ha entre les paraules de Vinatea que, espasa en ma, dia al Rey Alfons qu' estava dispost a matar y a morir, y les de Valldaura que «suplicava». En lo primer episodi era la enèrgica y vibranta llengua valenciana la que movia lo cor y la llen-

gua «sense pèls» del representant del poble; en lo segon episodi se parlava ya en llengua estranya y cortesana.—Continuem, continuem devallant per la pendent del absolutisme y de la ignominia qu' es per la que se despenyen los pobles que no ténen tesó pera derramar llur sang en defensa de ses llibertats.—Dinastía borbónica.—Felip V cregué qu' el poble estava prou debilitat pera poderli arrancar impunement ses llibertats; y després de la desfeta d' Almansa y de la crema de Xàtiva vingué l' esmentat reyal decret, que tancá definitivament lo cicle de les llibertats forals valencianes.—Encaixa acudiren en suplica els valencians pera qu' el rey els concedira les perdudes llibertats; pero la resposta qu' el bochi hi doná fon la de tancar en una fortalesa de Pamplona als patriotes Lluís Blanquer y Joseph Ortí que redactaren la exposició a ell dirigida.—Privat lo poble de llibertats seguí redolant dasta aplegar al fons del abisme en lo regnat de Fernand VII, en lo qual lo rey prisioner felicitava a Napoleó per haver derrotat als espanyols; y éstos posantse a la altura de son «desijat rey» cridaven: «vivan las cañas».—En aquest regnat podem dir en termes generals qu' acabá l' absolutisme politich d' Espanya, que reemplaça al régime foral.

Una breu meditació sobre els principals aconteiximents desenrollats en les tres dinasties mos demostraría qu' el poble sols es digne, noble y grand quand está educat en l' escola de la llibertat; qu' el despotisme politich no pòrta mes qu' a la degeneració dels pobles y a la destrucció de les virtuts de les grans races; y que finalment l' esplendor y decadència de la nostra materna llengua valenciana han estat sempre units als períodes de prosperitat o de decadència de les nostres llibertats.

Esperem puix confiadament que vivint en la actualitat baix un régime de llibertat, en el cual mos es licit trevallar per la nostra autonomia, qu' aplegarem ab constança a adquirirla, fent grand a la Patria Valenciana dins d' un grand Estat Espanyol.

GAETÀ HUGUET.

LO VERDADER TIRÀ

La mà del duc d' Anjou, elevat en mala hora per obra i gracia d' inirrigues diplomàtiques i cortesanes al sóli d' Espanya, no feu al sancionar son decret de supressió dels Furs valencians més que donar estat juridich a un fet que ja existia de molt abans. Quant la voluntat d' un Rei té poder suficient pera fer efectius semblants acords es que l' esperit del poble està mort o tacitament apròva la òbra del Monarca. La força de la llegalació valenciana s' havia anat extinguint poc a poc (recorde's la història de les Corts valencianes en temps de Felipe IV) a favor de l' esmoreïment de l' esperit ciutadà que comprenia 'ls Furs i que 'ls amava. Poseu al davant de Felip V al poble valencià del temps d' Alfons II i Vinatea: lo dret del Monarca francés haguera segut a la llarga lletra morta, per molta sang que s' haguera versat per a ofegar la protesta.

Llarch i complicat lo procés de divorç del nostre poble i de les lleis qu' altres dies tan gloriosament defensá, no es ara moment oportú d' estudiarlo: prou es fer constar que l' fet existix, pera l' nostre propòsit.

* * *

La llegalació foral ja no era la expressió jurídica de l' esperit valencià, o bé perque no s' haguera cuidat de posarla al nivell de noves necessitats, o bé, i açò pareix més probable, perque l' nostre poble haguera perdut lo que primer sòl perdre's en les decadencies: los sentiments de civisme. (No parlem de la llengua, asunt del que hi ha, emperò, molt i sabrés que parlar). Mes l' esperit valencià subsistia ab totes les seues notes diferencials anc que algunes de les seues manifestacions més gloriooses d' altres dies no tinqueren la deguda correspondència. Passant rápidament la vista per la nostra història del segle XVIII creem trobar proves més que suficients de la nostra afirmació.

Entre eixe segle i son antecessor, personificant los desijos d' una total renovació dels estudis, apareix lo Doctor oropesà Manuel Martí, Degà d' Alacant, home d' enteniment agudíssim, de gran erudició i de activi-

tat e independència de criteri admirables. Del temple crític mateix de Luis Vives, potser no tant gegant en la concepció, però heretat en sa cultura i en les dots valencianíssimes del seu ingenio, informa apoiant-se en son deixeble Mayans tot lo moviment renovador; les humanitats, la jurisprudència, la filosofia i la crítica històrica, li deuen tant com mai li podrem pagar. A d' eixe impuls se degué la creació d' un ambient científic com ja no ha tornat a tindre 'l Valencia, i, a la llarga, la renovació de la Universitat.

Per los Mayans i 'ls seus amics, combinats ab los deixebles de la escòla iniciada per Fr. Jacinto Segura en lo Convent de Predicadors, i, sobre tot, al publicar lo seu memorable «Norte crítico», s' obri la gloria-sa serie de crítics e historiadors com Pérez Bayer, Cerdá i Rico, Ximeno, Teixidor, i, a les darreries ja, Joan Bte. Muñoz i Villanueva; la Jurisprudència s' ilustra ab los treballs del mateix D. Gregorio Mayans, de Bemí i d' altres, a banda de Fernández de Mesa, que tant o més que de jurisconsult, té d' economiste; la mateixa llengua vernacula es estudiada per Ros i per son erudit amic Fray Lluís Galiana; la Teologia es representada per homens com nostres compatriots Fr. Facundo Sidro Vilarrío, bibliófil generós i de gust exquisit ademés, i el Bisbe D. Joseph Climent, competentíssim en Historia eclesiástica, orador notable y un dels restauradors de la oratoria sagrada en Espanya; la Filosofia té cultivadors tan notables com l' esmentat Muñoz, lo Dr. Piquer (aragonés de naixença), ilustre Profesor de Medicina, i Blasco, humaniste, Rector i autor del famosíssim pla d' estudis de la Universitat, i lo P. Tosca, de gloria-sa recordació en la historia de les ciencias, exactes també ilustrades per Jordi Juan; la Escola de Medicina continua dignament sa gloria-sa tradició, i la del nostres botànics té no sols un simple continuador, si no un gloriósissim representant en lo naturaliste Cavanilles. Mentre en altres regions solien embobarse davant los productes de la cultura exòtica, ací alienaba lo sant amor a Espanya, típic dels autors valencians, i

mentres al costat de Felip V los dignes predecessors dels renegats de l' any huit abominaven de la cultura espanyola, ací no sols estudiaven la lliteratura valenciana, sino 'ls autors castellans del segle d' or i 'ls editaven; lo P. Benet Feliu, de les Escoles Pies publicava son notabilíssim: «Arte del romance castellano»; més de trenta anys abans s' imprimia a Londres la primera «Vida de Cervantes» escrita per Mayans, i alguns després Cavanilles, al mateix temps que l' eruditíssim extremeny D. Joán Pau Forner defenia contra l' atrevida i estúpida ignorància dels enciclopedistes francesos, representats per Mr. Masson, la glòria de les tradicions científiques d' Espanya.

En l' orde material s' organissaren los Cossos de Comerç i la Societat Económica, s' estudiaren millors pera les filatures de seda; alellats per l' exemple de Cavanilles, publicaren alguns estudis sobre agricultura; l' art tipogràfic continuà sa història ab homens com Josephi Esteve Dolç, los Orga, Bordazar i, sobre tots, l' insigne Benet Monfort, un dels mes ilustres impressors d' Europa; se construiren ponts, camins i edificis, per mes que siga justicia consignar que moltes d' estos millors foren patrocinades per la dinastia francesa.

En l' orde, per fi, de la dignitat nacional, fills d' aquell segle eren los nostres gloriósos compatriots qu' en la guerra de la Independència, contra la cobardia d' alguns juristes, mes apegats que a l' esperit, a la lletra dels códichs, i d' altres homens *notables* mes apegats a la vida de lo just i convenient, moriren com los del pont de Vila-Real i organissaren la heroica resistència de la capital, si uo tant anomenada com les de Girona i Saragossa, no indigna per aixó de figurar al costat llur en la més grandiosa de les epopeies.

**

Si comparem ara tot aixó ab l' obra de la generació que 'ns precedí i ab los fets actuals, no es de creure qu' hajam de enorgullirmos. Ni en cantitat ni en qualitat, salves rares excepcions, podem sostindre ventajosament la comparació entre 'ls nostres homens i les nostres obres i

eixes obres i eixos homens dels qu' havem deixat de nomenar mols i no hem fet dels esmentats més qu' una indicació lleugerisima. Podem vore que 'ls pocs homens qu' han engrandit la nostra terra los darrers anys, son més coneiguts i celebrats en les regions germanes i en l' estranger que dins la nostra casa; que 'ls ideals estan esmortits, la moralitat pública i privada, la serietat, la sinceritat i la independència de caràcter en proporció, no molt digna d' enveja; que 'ls fets, los escrits i la personalitat dels nostres passats, son estudiats per gents de fora casa, no en la propia llar; que la vanitat, la retòrica fofa, la falta d' amor al treball, l' esperit d' imitació, estan a la orde del dia; que fins lo nom de Valencia servix dia per d' altre d' escut a comparseries i d' escambell a nulitats... I aixó ja no es obra de Felip V, aixó no es obra de la pressió d' este o de les altres disposicions o extralimitacions oficials, que lo mateix son exercides en altres regions que no oferixen, pero espectacles tant vergonyosos; aixó es sençillament l' obra consentida, aplaudida per nosaltres; es obra que 's deu a la col·laboració, si no a la iniciativa, dels valencians. Per omissió o per comisió, per ignorància o per malícia, eixa es la nostra obra.

**

De justicia es i de raó qu' entre flamerades de santa ira recordém los bons valencians este dia de dol i de vergonya, com fora de raó i de justicia que tots los bons espanyols fesssem del mateix modo conmemoració de la data infausta en que l' testament de Carles II posá lo seu ceptre en mans d' una dinastia extranjera que de bon hora aplicá sos esforços a matar l' esperit espanyol, pero al mateix temps debem treballar tots pera qu' al escriure's l' historia contemporànea d' Espanya, no 's diga de nosaltres qu' en mig de farisaques protestes, ham vingut a col·laborar en eixa obra sacrilega i a ferir en lo colp de gracia, per nostra irreflexió, nostra pereza o nostra vanitat, a Valencia y a tota Espanya.

LLUIS REVEST CORZO.

(1) Hei se honra VEU DE LA PLANA ab la firma del jove mestre, cult bibliotecari y ben volgut amic En Lluís Revest y esperem que no serà la dorrera vegá que colabòrara. Acatant sa voluntat respectem sa ortografia.

N. de la R.

LA FRASSE DEL REY-SOL

La política francesa desde el temps del bon rey Enrich IV fon, en l' orde internacional, abatre el senyoriu de la Casa d' Austria. El mateix pensament tingueren els insignes estadistes y cardenals Richelieu y Mazarino hasta qu' este pensament tingué realiació en el reinat de Lluís XIV, el Rey Sol. En son temps alplegá la monarquia francesa a la cim del poder mundial.

Mentre en els maravillosos jardins de Versalles corren les fonts y pasejaven per aquell mavel brillant, entre redes y flors, nobles cavallers y altres senyores, se parlava de burlas y donaires, de intrigues de les Corts y encants de les favorites; mentre se ballava un minué o se recitava un madrigal, el bon rey Lluís XIV estava atent a lo que passava en les demés Corts d' Europa y, en especial, a lo que sosoia en la Cort de les Espanyes. En ella regnava Carlos II flach d' esperit y de cos; sense voluntat pròpia, arrastrant una vida miserable, hostigat per dos bandos contraris a que nomenara sucesor. Guanyá la influència francesa contra l' austriaca y en el testament real quedá nomenat herèu d' Espanya Felip Anjou qui fon saludat el dia 19 de novembre de 1701 per la Cort francesa com rey d' Espanya.

Llavors pronunciá el Rey Sol aquelles històriques paraules «Desde huí ya no hi han Pirineos». Vingué Felip d' Aujón a nostra patria y prengué el nom de Felip V. Com era d' esperar el seu contrari el Archiduch Carlos d' Austria no el recanegué com a tal y se prepará a disputarli la Corona a la qual creia vindret dret preferent. En efècte, fon proclamat en Viena rey d' Espanya y de les Indies y vingué al solar espanyol. Tot el Realme d' Aragó quedá per ell reconeguento per rey ab el nom de Carlos III. Y començá una guerra civil de llarga duració fins que quedá triunfador Felip V, per haver defés al archiduch Carles castigá al reine d' Aragó llevantli els furs y prohibintli parlara en la llengua de sons pares. Les conseqüencies de la frasse del Rey-Sol se deixaren sentir en este reinat ya que el solar espanyol sofri grans y graves mutilacions.

Y si be es veritat que 'n els reinats sucessius de Fernando VI y Carlos III torná a resurgir el benestar en nostre país, tan sols fon una paua en el desastre, una alt en la cabalgata tràgica que fins huí ha continuat deixant en el camí carn de nostra carn y ànima de nostra ànima. Per aixó son dignes de meditació

les paraules de Lluís XIV «Des de hui no hi han Pirineos». Tal volta si no havera tingut ocasió de pronunciarles continuarem disfrutant les tan amades llibertats y se poguera hui repetir la frasse del Monarca espanyol: «En els meus dominis may se pon el Sol».

J. BARRACHINA CAMELLÍN.

del ciudatá, l' ensoriment, la vida pòbra, la caquexia, la mòrt del poble valencià.

Aixina com dificilment conseguirem s' ajustaren l' oli y l' aigua, que en un got estiguarem, menys camins de possibilitat hi ha de que un castellá que de bot y bolea 'l tiren a terra valenciana, puga aplegar a viure l' ànima valenciana.

Si es persona dòcta, de bon sentit, dotada de clara vissió de les coses, allí en el poblet dependràt estudiarà al poble en totes ses modalitats, característiques y reminiscències d' un passat que l' abatoll dels temps no pugueren borrar, consolador solage del qual ha de brollar nòstre resorgiment. Si es persona mancada de sentit de la realitat que desprensa nòstres costums, nòstra llengua, nòstre espírit, en una paraula, y ens mira per damunt del muscle dientnos *provincianos*, dificilment aplegarà a viure en nòstra terra, no hi haurà armoniació entre 'l mig y ell, serà un còs extrany dins del organisme valencià y per lo tant vindrà la reacció per part del poblet aon el Poder Central l' envia.

Tindrà que atendre les *amistoses recomanacions* de Madrid y fer alcaldades a dreta y esquerra segons li mane 'l cacich. ¡Cal refermar més este automatisme vergonyós!

Al pendre declaració no cal que recordem lo que sufrixen aquells humils gents, tan dignes de consideració y respecte, si 'l juge es dels que *les molesta el dialecto (!) valenciano*, no cal dir que aturullen al que fà la declaració y moltes vegades queda embrollada la veritat. Paraules... molt de paper y llunt de ficar pau, les envejes y odis mes roïns fan niu en aquell pacifich poblet.

Son fruits del centralisme que extenen sos tentaculs ens ofega nòstra anima.

¡Oh Maquiavelo, cóm fas resplandir la veritat effetaule!

DAMASCENO.

Regionalisme

II

En el nostre comunicat anterior diem qu' els pobles estimen als seus Reys y qu' estos no volien menys als seus pobles; y assó es molt natural; per cuant les lleys per les que's regien els pobles, consideraen als Reys no com a orige d' autoritat, sinó com a Vicaris de Deu, posats per Este, ab la intervenció del poble, pera mantindre a estos dins de la justicia y de la pau.

Segóns nòstra tradicional legislació el Rey, reine y governe; ell administra justicia; ell llegiste; mes no se li done eixe poder pera que 'l eixerixque en son profit, ni pera que mane temeràriament. La protestat, se li dona pera que no manen injustament y que dirigixquen a sos pobles ab molta prudència; de la mateixa manera que un bon pare governe a sos propis fills; y la raó d' assó es, perqu' els pobles no estan fets pera els Reys, sinó al revés, els Reys pàls pobles; y el fi de l' autoritat real deu encaminar-se sempre a fer felicis als seus pobles, donantlos molta pau y moltes riquees y frendaes en assó les nostres lleys forals y tradicionals manaaen al que hage de ser Rey que abans de donarli 'l reine, devie jurar guardar y fer guardar, tots els furs, drets, franquicies y lleys de la nació y de cadascuna de les regions, y si a este jurament faltae, també disposave dita ley que, además de ferse mereixedor de totes les maledicions que Deu llance contr' als perjuris; perque sa dignitat, y qu' en tant serà Rey en quant obr' en dret, y si aixi n' obre pergue 'l nom de Rey; y, per si, si usare mal de son poder li puguen tots dir «tiranó» y entornàsseli son senyoriu, perqu' es dret entorticer.

Ham dit qu' el Rey té 'l dret de legislar, pero abans té 'l deure de guardar lleys, y de nenguna manera pot mudarles y trastocarles sensse necessitat o conveniencia del poble; y, cuant llegisse, deu estar

El juge de poble

Es evident que 'l mig en què vivim influix en tots nosaltres. Les lleis biològiques que tan agermanadament van del braç de les lleis socials, ens corroboren esta afirmació, afirmació qu' ens pòrta a la conformitat de la naturalesa de les lleis naturals en la raó d' esser del nacionalisme. Consecuencia son les lleis socials de les lleis biològiques y desgraciada la nació que al dictar lleis pera regirla, omitixca aquelles condicions naturals que la realitat l' imposa, perque aquella societat no està ben equilibrada, no hi haurà armonia, no serà un organisme vivent, una vera y moderna societat, sino un conjunt anarquich, un organisme mòrt, una falsa y absurdà societat que portarà una vida anèmica, esllenguida, pòbra, no la vida potent y vigorosa dels pobles conscientis, dels pobles que senten el nacionalisme. Nòstre rey, el may prou alabat Jaume I en son clar sentit de la realitat va estudiar les condicions de nòstre terrer y de sos habitants y no li dolgueren exencions y llibertats al promulgar les lleis regidores. El concepte juridich era una prolongació de la realitat. Vingueren a regir la llar valenciana gent descuidada, y anaren podant lo vigorós arbre nacional fins qu' un estranger l' arranca de sòca rail; nostre descartament ha aplegat al cim, y es tal nòstre enveliment que sols ens queda 'l nom, ham perdut l' esperit valencià, nòstra característica, nòstre sagell.

Senyals evidents, consecuencies immediates d' eixe centralisme absorvent son totes les inadaptabilitats, els mancaments de compenetració entre 'l sujepte y 'l mig en que viu, l' anquilosament cerebral

assessorat pels homens prudents y sabis de la nació, y sempre ab la indispensable y necessaria intervenció del poble.

Les lleys qu' els Reys donaen als pobles deuen ser ordenació de la raó per al bé de tots els vassalls, y deuen donar completa llibertat per fer y practicar tota classe d' obres bones, així com castigar tota classe de malfets; y esta obligació es tan sagrada, qu' els nostres consellers y mandataris; quant el Rey no ho fee així, li dien ab tanta justicia com virilitut "Nosotros que cada hu, val tant com vos y tots junts mes que vos, os diem que això s' obedix, mes no's cumplix".

Y a pesar d' estes lleys, que algúns han tachat d' opressores, y a pesar de que la nostra nació estave formada de molts reines y regions, tenint cada una d' estes usos y costums molt diferents y hasta parlant diferents llengües; la nostra Espanya no font llavors menys grand de lo que hui es. Al contrari, may la nostra vollguda nació ha igualat en poderiu al que tingué en aquella ditjosa època; puix els nostres eixercits passejaren triomfant per totes les cinc parts del mond nostra bandera.

Y precisament Espanya escomensà a fersse grand quant tots els reines y regions conservant, digamo així, sa propia fisonomia, s' uniren totes en una soles; llavors al arrematament del segle XV es cuand pera Espanya escomençaren els segles d' or. Els seus eixercits eren invencibles; els seus claustros eren un planté abondós d' homens sabis y sants; nenguna nació mos guanyave a tindre millors generals, millors filòsos y teolechs, mes bons lliterats, poetes y pintors; en una palaura, podem dir en veritat que totes les ciencies eren patrimoni de la nostra patria, y assó ho prove la multitut d' estudiants extranjers que a les nostres universitats acudien pera imposarse en tots els rams del saber humà.

No sols era Espanya grand en ciencies y arts, sino que també ho era en totes les industries humanes; perqu' en esta terra benehidada se crien fruits els mes deleitosos,

molt apreciats per tot el mond, de baix de sa terra s' extraien preciosos metals; Segovia construïa aquells panys finissims tant demanats per l' extranjer; Córdoba preparava aquells cuiros y pells tan buscats, sos obres d' orfebreria son encara hui admirades per tots; Valencia teixia aquelles robes de seda que son hui mateix l' admiració de tots; Toledo construïa les seues espases inimitables; y els pobles de la Europa moderna encara no han aplegat a igualar als hermosos teixits y bordats de seda, plata y oro qu' existixen hui en esglésies y catedrals.

Ademés d' estes tan altes grandees, com havie tan bona administració les rentes públiques creixien d' any en any en armonia del desenroll de l' agricultura, de la industria y comerç y el nostre crèdit mercantil may ha estat a l' alcà d' esta època.

Un tomo en folio empleariem pera contar les glories y grandees que gojà nostra Espanya durant dita època memorable en que totes les reines y regions estaen completament unides ab sos grands y poderosos Reys; y els llegidors de VEU DE LA PLANA m' han de creure que totes eixes grandees son degudes a dos coeses: primera, al grand e intens amor qu' els espanyols d' aquell temps tenien a sos reines y regions; segona, y per a mi crech qu' es la principal, a la grand fe y amor que també tenien en Deu; puix està provat per la historia que senseixos dos amors, ninguna nació pot aplegar a tindre el poderiu que gojà nostra tan estimada Espanya.

LO SOLITARI DE PENYAGOLOSA.

El Flamenquisme⁽¹⁾

Dos maneres de vórel

II

D' una mena germana a les glopaes de fum qu' eixint dels alts funerals de les fàbriques, omplint les afores de les capitals del tráfech en

una boira grisensa y parda, així lo flamenquisme redole por tota la nostra península ficantse per tots els racóns, per tots els llochs, dende la capital floreixent y pròdiga fins lo poblet de quatre cases—com diu el dir—no hi ha café ni cafetí, taverna, colmao y societat que no estiga la estampa ridicula y afeminada del toreso espanyol. Per tot arreu se parle de bous, la gent s' acalore defenent a aqueste o aquestatre ídolo, y entretant la terra gloriosa de l' antiguedat, la invencible Espanya, la Espanya de les colonies dorm en un somni cataleplàtic en lo llit de clima mes templat d' Europa; baix un sol africà y norteig; en situació geográfica envejosa; rodejada per un mar cobalto y esmeralda y en terré aproposit pera l' agricultura mes variada.

He ahí l' obra del flamenquisme: la inercia espanyola.

Pero ¿qué te que vore! Volem pais y bous; cofradías y saetes; clavells y navarras; olés y cavalls, rinyes de galls, amodorrament, mansetut idiota, bobura. Inteligencia, creació, assimilament, corrents clares y netes, sòbra de força motriç, no. El flamenquisme es parea espiritual en uns, y fanatisme exaltat en atres; es inercia nacional se vullgue a no se vullgue, puix per ell no se fa cas a res que no tinga relació íntima en lo seu desenroll.

El flamenquisme està iniciat en la oligarquia espanyola, ya qu' ella 's la que mane dels grans terrenos andaluços aon se pasturen bous, fomentat per eixa oligarquia: chulos, toreros, graciosos, caciques y demés varietat de la fauna nacional.

Manté tot aqueste niu d' enredros y trampes el poble qu' es flamenco per consecuencia, que mire al torero com un Deu y pague les pesetes que engordixen a quatre mantes y acents de politichs ganaders.

Aqueste 's lo flamenquisme netamente espanyol, el que se veu en les vespreas de bous en un estat psicològic digne d' estudi, el que aplaudix una verónica y no sap llegir un llibre, la sarna espanyola absorvent que viu al atràs que somnie'n besar al Gallo, tindre unes banderilles de record y que viu tota sa vida bramant el *¡vivan las cañas!*

(1) Mires lo número 12.

Per algo som espanyols, pera ser flamencos; pera dixar que abandonen la terra mare la gent de valia; pera creuarmos de braços davant dels problemes mes encreuillats; pera traure a muscles als fenòmenos en les vespreas de caliu; pera dixar que mos cerquen les taranyanes y mos se menge la ccrca; pera no pendre ficasis mes que 'n el garrotí, en els toreros, en la propaganda periodística *nacional*; pera dixar que ondeje la bandera nacional en lo circo presidint la magna festa, la patriòtica que fa meçclarse al magnate mes alt de la nació en el limpiabotes mes baix del barri de Triana.

Per algo som espanyols, pera ser flamencos.

XENIUS.

LO DIA D' ASSISTÈNCIA ALS POBRES

Festa de la caritat y de la poesía.—La nota simpática y el matjor èxit de la fèsta fon degút a la Joventut Regionalista.—Caritat, belleça, altruisme: e ací les grandioses manifestacions de la fèsta de la flor.

LA VÉSPRA

Un silenci profond, envolta la ciutat en aureola de misteri; es la nit. L'endolit mantell de la bóveda celest, picotetjat d'estrel·les, sémetsja lo resguart de la clutat que dorm. La juguetona y monorítmica brisa portadora de flairors de jardí, enbauma y purifica l' ambient.

Sembla alé de fades misterioses...

S' escolta la dolça y tendra armonia d'un rosinyol.r.

La cobrenca campana del gegantí campanar, aventa dos batallaes, que son repicaes en apagat sonido per l' eco de la nit...

A poch son alrivades fins nosaltres, les armoniooses notes de violins, guitarres lauts y el chiulit candençós d' una flauta: L' afina y sentida veu d' un cantaor entona una albada...

Al sinyor Gobernaor;

Li dediquen esta albada,
Els que senten ver amor

A la terra valenciana.

Son els regionalistes, que obse-

qui a les autoritats y a les boniques chiques, que en representació de la «Joventut Regionalista» y VEU DE LA PLANA, postularán en la festa de la caritat, vestint l'incomparable y preciosa tratje de llauraora.

**

Amaneix: Va fense la claretà acaronaora que sembla bendició; divina; lo celatje poch a poch ha anat destenyne fins semblar mantell immaculat; els juguetons pardalets, entonen a cor sons agradosos trins matiners, com himne celestial; esclaten els policromats capolls, omplint l' ambient ab sons delicats perfums...

En lo puesto de la flor, destinat als regionalistes, es troven alguns chicots artistes, donant afanosos, les últimes tocaes a la barraca que alçen en lo puesto a ells destinat; entretant, front a la mateixa, la orquesta que avans sentirem, eixecuta lo grandiós poema del grand e immortal musich valencian, Giner, entitulat «L' entrá de la murta».

Observem la clàssica barraca valenciana; no pert lo mes petit detall; a lo alt de la mateixa, hi ha un cartell anunciador, de la Joventut, obra del lloàt artista Vicent Armengot, qu' es una véra manifestació dels drets artistichs que posseeix nostre company Vicent.

LA FESTA

Cel blau; no empanyat per un sols nugolet; magnificencia; poesia...

Per totes bandes, s'oixen muisques, proloquetjat ab ses rítmiques y alegres notes, l' alegria y grandiositat de la festa dels pobres... y els richs.

Els esperits es senten rossiat per una satisfacció intima; els cors esclaten ansiosos y emocionats, en espera d'un angel d' hermosura sobirana, que 'n ses nítides y cariciose mans, coloque un flairós y sanguinolent clavell en la solapa, al temps que 'ls llavis vermellos s' entreúbriguen graciosament, pera demanar una limosna pals pobres...

Deu-batallaes sonores, esperten al carrer a les encantadores postulants que ansiooses esperaven con la cançó d'amor, aquests colps de campana, pera encomençar sa benéfica tasca encomanada.

La poesia estén ses misterioses ales, portant en son esguart, la santa caritat.

De lo casal regionaliste, com niuada de tendres colomes, fan sa aparició un estol de polides llauradores ab ses florides y afiligranaes sistelletes, portant com distintiu en la bosseta de postulació l' escut de les barres sagnantes.

Ab una salvade picamans, que resona per tot arreu, son saludaes estes hermoses llauradores que 's diuen: María Adell Albella, Rosario Vivas, Roseta Aledón, Carmen Oliver, Angeleta Avinent, María Prades, Consuelo Más, Soledad Ubeda, Paquita García, Tereseta Viciana, Josefina Viciana, Isabel Gómez, Pilar Bordoy, Concheta Calduch, Lola Ortiz, Carmen Mercé, Visentina Pascual y Paquita Tosca.

L' aparició d'aquestes hermoses ninxes, produix l'enlluernament general.

Seguidament, son encaminades a fer els honors a la preuada barraca. Son recibides per les presidentes de la taula, que la formen les distinguides sinyores Na Teresa Alemany, Na María Saenz y les encantadores y elegants senyoretas, Teresa Viciana, Cristina Vaquer y Carmen Adell.

Nostre preuat amich; el aficionat y meritissim retrater Emili Sanchis, feu al temps de saludar la barraca les admirades llauradores, varies fotografies; d' entre elles, una de la presidencia de la taula, y l'altra del estol de llauradores.

ESCOMENÇA L' ATACH

Castelló sanser, es convertit en un grandiós jardi de flors; per totes bandes es trèva invadit per l'enemic femení, que lluita per vencer les boljaques, en pró dels infeliços desheredats de la fortuna.

Hi han molts reçagats, que permaneixen en les trintees... de casa, quiçá poregosos de ser talment vençuts per l' atractiu de les subingadores dones, que per si prou no fora la hermosura natural que totes tenen, complementen sons encants, les flors de que van emboltades; aqueixes flors, que marquetjen y tanquen la belleça, ab lo simbol de la purea.

Pero es forçat matjor la dona, y finís l'imán de sons hechissos, per atràure l'hacer. Y els que 's troben petrificats en la finestra o balcó de casa, mogut per una irresistible força magnética, es llança l'carrer en busca d'un jove que delicadament y ab frasses dulcificadores per lo recort d'els menestèros que l'aguarden com balsem miraclos, coloquen una flairosa flor en la solapa.

A les once del matí, los carrer y plaçes, principalment els centrals, son un verdader jubileu.

Tot hom va festonetjat de flors; hi ha qui en lloch de sombrero, mes be portà una florida corona en lo cap.

En les bosses portulans de les chiques, es realça lo milacre de les «bodes de Canà»; omplinse com per art d'encantament.

Tot es anar y tornar als puestos de flors, per buidar les bossetes, y

omplir de flor les coquetones sistètètes.

Una de les notes mes sublims de la jornada, y que més fa glatir lo cor d' inefable goig, es l' esperit democràtic que triunfe 'n la festa, així veem una distinguida y emperifollá sinyoreta, que ab una carinyosa sonrissa, coloque una flor en la negra brusa d' un rústich llaurador: mes cap allà, una llauradora per excel·lència, oferix un clavell a un cavaller encopetat. Y estes notes simbòliques mos eixamplen l' espirit; y a la emoció que nòstr' ànima sent, van amalgamaes alegries y anyorances peregrines...

¡Ah la festa de la flor; o mes propiament dit l' esperit d' ella, aurera de ser etern...!

Germantat; tendreça d' ànimis, amor, caritat. ¡L' ensomni de la vida! ¡La verdadera vida somniada...!

* * *

A la una y ab un sol mefistofélich, finí la gran jornada.

Començà l' desfile de les postulants, sent portades en autos y jardineres, després de pegar la volta de costum, al casal de la Presidenta de la «Asociació Castellonense de Caritat», Na Concha Alloza, ànima de la festa.

Lo casal d' aquesta sinyora, es trova reblit de gom a gom, per totes les postulants, senyors y senyoretetes de les taules y comissions respectives.

Al fer tribut de presencia nostres llauradores, foren saludes y felicitades per la Presidenta, que tingué tota classe de deferencies; autoritats y tots cuants s' encontraven allí presents, convenint unànimement, que foren la nota sobresalient de la diada.

Per últim epilogà la jornada, ab lo reconter de lo recaudat en la postulació, donant lo següent resultat: 4.571 pesetas; cantitat molt superior a lo recaudat l' any davanter. D' aquest total, lo puesto de la «Joventut» y la Veu per si asoles, aportà 687 pesetes en 12 céntims.

Com se veu, l' èxit econòmic, també a superat gràvement als d' més puestos.

Al total resten inclòures, varios donatius de personnes qu' es trovaven fòra, y la postulació d' algunes chiques que colectaren per la vesprá en alguns casinos, que aumente la recaudació, lo menys en 800 pesetes.

* *

Castelló figura 'l cap de 'ls pobles caritatius; la «Joventud Regionalista» ha demostrat que 's la primera en cooperar eficaçment en tot cuant signifique obra social; mos devem al

bresol de la patria que mos viu nai-xer y per ella, no reparem en sacrificiar tot, tot.

Mos cridaren; havem acudit prontes, y cumplit un deure sagrat e ineludible que 'ns imposa l' ideal que perseguiu; l' aixecament de nostra idolatrada patria; sempre ella y tot per ella.

Simpàtiques llauradores que a nostre prech haveu acudit solicites a patrocinar nostres desitjos, posant ab vostra hermosura nostre nom a gran alcada; deferents y carinyoses presidentes, qu' ens haveu honrat ab vostre concurs; sinyoretas totes, que a vosaltres se deu l' èxit de la gran diada, que deixarà etern recort en

tots los cors; Presidenta eixemplar, amuleto de la festa, padrina dels desheretats; Autoritats totes que habeu posat vostre eficas concurs en pró del èxit d' aquest dia; A tots en general que habeu contribuit en vostra almoina al remey dels desgraciats, aixugant ses llàgrimes, a tots ab nostra insignificacia, vos rendim tribut d' admiració, y ab totes les forces de nostres glaens cors, vos aviem nostre respectuós y agermanat saludo.

¡Tot per nostra terra aimada!
¡Vixca Castelló!!

FRANCESCH ALLOZA

A les nostres llauradores

Alegres, satisfetes, hermoses, tentadores estaveu eixe dia, vollgudes llauradores, lluint lo classich traje que te nostra Regió.

La gent que vos mirava quedava enlluhernada y dia d' este modo, sentintse entusiasmada:

—Estes llauradoretetes honren a Castelló.—

Aixina era en efecte, porque pel be dels pobres anaveu afanyoses, realçant mil obres, de amor y de carinyo, de pau y caritat.

Si el traje que portaveu donava mes bellesa a vostre preuat físich, pietat per la pobresa era 'l mes hermós traje que duyeu dins ficut.

Donaveu flors als homens, y en canvi vos cobraveu la voluntat asoles. ¡A bon preu canviaveu, que sé qu' els meus confrares tenen gran voluntat!

Mes queí del seu bolsillo negava una peseta euant plena de carinyo l' humil llauradoreteta li dia:—Per els pobres, fés una caritat?

¿Quí negava una almoina, al contemplar sons llavis, amos d' una sonrisa que fea pèdre agravis, ensessos com la grana del mes pintat clavell?

¿Quí no deixava pendre de-ella una floreta pera mirar, llavores, tan sols una miqueta, les joyes que portava en son hermós cabell?

El triunf ha segut vostre, y el poble qu' os admira ha juntat els seus vitòrs als vitòrs de ma llira; y el pobre sense casa que menjà 'l refetor, avans de que se senta en la modesta taula, com un sospir del ànima, vos diu una paraula qn' es tota una pregaria d' agrahimen y amor.

AMADEU PITARCH.

Del moment polítich

Ya han parlat els regionalistes catalans en el Congrés y en el Senat. Y han parlat ab claretat, ab energia, diguent veritats en un lloc en que sols s' en ouen, per lo regular quand s' insulten els components de les dos cambres.

Han exposat el problema catalá—que si qu' existix, com el de totes les regíons en que resta tan sols un àtom de vida—y l' han expósat ab la claretat, sense com hu demanaven els centralitzadors. Com diuen éstos quand estan tancades les Corts: «Es precís acabar d' una ab els regionalistes.—Que parlen clar».

Y s' ha parlat *cristalinament*; pero els politichs centralistes han fet, a les veritats, oits de mercader. A tot'hora s' han amparat ab el *patriotisme*; sempre en la boca la *unidad sagrada de España*.

Y casi tòta la prensa madrilenyà—la que no sap més que lo que li convé—lia censurat agrement als catalans, ponderant sense peros als politichs que mangonegen la paella espanyola.

No se com acabará assó; pero si seguix com ants estava mercés a la funestíssima obra del «Cácich de l' Alcarria y Companyia», Espanya no se sap com pararà.... Recordem les postimeries del siècle passat; comparem als politichs de llavors ab els d' enguany y després de vista la superioritat d' aquells sobre éstos, considerem el tremendo desastre de les colonies.... y meditem.

**

Bé es veritat qu' en cara qu' els regionalistes no alcancen l' Ideal—que si no era l' alcançaran mes avant—sempre els queda el consol de que a Cambó l' oiren en el Congrés ab molta cortesia...

Lo que no obsta pera que el dia següent diguera un periódich dels que no més saven lo que els convé—que lo que havia dit el *leader* regionalista era una *canallada*, que me reixia un *puntapié*, y no sé cuantes simpleses més.

F. ALMELA VIVES.

Valencia, Juny 1916.

Pera les Societats Regionalistes

Sa principal causa del estancament de les idees regionalistes en nòstre Reyne, es deguda a la mala propaganda que s' ha fet. Al dir mala, no vullch supondre que ha segut en sentit contrari, sino lo que es mes dolorós, que ha segut nula.

Cuentes societats s' han constituit, sols han tingut preocupació en engrandirse interiorment. Y assó se veu ben clar, en el «Rat-Penat» y en major grau encara en la «Joventut Valencianista» y «Republicana Nacionalista». A aquestes societats, la segon, no se si existix yá, puix lentament l' ha dut a la mort, son mateix president. En la «Valencianista» encara se veu algúndi indici de vida, perque done conferencies y publique alguna fulla electoral. Sent la «Jovenut Valencianista» la representat del Regionalisme o millor del nacionalisme valenciá, debia haver estretit els llaços en les seues germanes »Regionalista» de Castelló y «Regionalista» d' Alacant. Aquesta darrera, crech que per fatta de relacions, morirà si no ha mort ja.

Als de Castelló, tambe els he de dir que sa propaganda es deficient.

Si volem fer algo, havem de imitar a nòstres germans en Nacionalitat, els Cataláns. Estos conqueriren l' ànimo del poble, enviant valentes còlles de jovens per los poblets a reviure l' espirit de poble, duent fe en los seus ideals.

Pera formar un vigorós organisme nationalist, deben o deuen les societats, fer seccions de propaganda, en actius y no inutils. Y qu' estes seccions organiçen aplechs, en los pobles mes lluntants y petits, puix allí es aon mes viu está l' espirit regional. Ademés formar una cohesió entre les societats existents olvidant el color politich o agruparse les de identich carácter y tindre delegació en el organisme central. El organisme central ha de ser constituit de mòdo que no puga fer pressió en les societats unides que deuen tindre verdadera autonomía.

Procurar formar societats en los pobles de importància, Xàtiva, Alcira, Molvedre, Sueca, Cullera, Gandia, Denia, Orihuela, Eisa, Al-

coy, Burriana, Vinaros, Villarreal, Morella, etc., y d' estes societats portar cada una campanya en lo pobles próxims a elles.

Activar la campanya periodística y moure roïdos, puix axis s' alarme la gent y no fe mes remey que ocuparse.

Portant la veritat del verb nacionliste als apartats racons y fen bona propaganda, triomfarém.

VICENT TOMÀS MARTÍ.

Artana 14 Juny 1916.

D' ESPECTACLES

Estreno de “La ciudad alegre y confiada”

Havem de parlar d' este assunt sense mèrits pera tal cosa. Lo que seguix es opinió d' un aficionat.

En mig d' una espectació enorme munta el teló y comença el pròlech, página hermosa, magistral. L' auditori queda preparat pera vore algo crú, amarch. Canvia la decoració y mos encontrem en la mateixa hosteria de «Los intereses creados», un poch transformá. Asomen a les taules de la farsa alguns coneguts nòstres, altres els veem per vegá primera. Un d' éstos, «El Desterrado». ¿Qui es «El Desterrado»? Molt s' ha parlat del mito que representa. ¿Qui es? Pera nosaltres es l' Ideal. L' obra es una lluita entre «El Desterrado» y el desgovern dels listos. ¿Es prou pera una raça estar desgovernada per picaros? ¿No alplegará un moment que serán inútils y ridicules estes habilitats? Este es el problema. L' obra es un cant a la llibertat, una nota viril d' afirmació y de ciudatania. Es una hermossíssima oració a la Patria que havem de suscriure si pera nosaltres PATRIA es algo sustantiu.

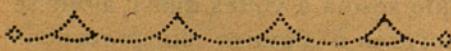
¿Quin pensament seria el del autor de «La Malquerida» al escriure l' obra de que parlem? Difícil es contestar esta pregunta; perque sosoix a voltes que l' autor se sorpren d' algunes interpretacions de sa obra, que a ell may se li havien ocurrit. Nosaltres opinem

que l' pensament del autor de «Rosas de Otoño» es advertir als seus conciudatans del perill que corren en esta hora trágica: Es un crit d' angustia al vore la insigne ignorancia dels sabis y la grand debilitat dels fòrts. Ha cregut convenient, necessari, comunicarse desde l' entaulat de la farsa en el públic espanyol que vol posar una fulla de cristal entr' ell y la clara llum del sòl. En l' obra, quand queda estellà la soberanía del poble y perduda la independència, quand tots els valors queden derrocats, sols una nota agudíssima puja més amunt de les runes, més amunt de les estrel·les, l' Amor, que triunfa de les misèries humanes y de la mateixa Mòrt.

Ara, ¿té esta obra tècnica y lliterariament la talla de «Los intereses creados»? Creem que no. Siga per la índole del motiu central o per lo que siga, l' obra últimament estrenà careix de la fluideç, l' agilitat, la maravillosa ponderació de «Los intereses creados». Creem sincerament que «La Ciudad alegra y confiada» es un obra d' actualitat, d' intensa actualitat; d' un fondo elevat y noble... pero que quand passe esta actualitat, l' obra passarà ab ella.

La escena admirablement servida. En especial la darrera decoració, la de les galeres, estupenda. En quant a la interpretació deficient, tal vegá fóra per la nerviositat del estreno d' obra tan discutida per la crítica. Mos agradá mes que ningú Pantalón (Sr. Cañizares). Mantingué en tota l' obra el caràcter de avaro en molta propietat y en la escena final fon un prodigi de verisme. Molt bé. Sols queden uns aplaudiments a la empresa per haver donat a coneixer la darrera obra de Benavente y a éste una coral felicitació nostra per sa nota viril, noble y elevá.

BENALT.

AVIS

Als lectors de VEU DE LA PLANA

Degut a les moltes festes y festeles qu' en estos dies han hagut, mos verem obligats per el insuficient temps que pera confeccionar el periódich tingueren els operaris de la imprenta en que VEU DE LA PLANA se compon, a retrasar per tres dies la eixida del mateix.

Y com anunciamos qu' el número corresponent a esta semana apareixerà en ditjous en lloc del disape, pera subsanar en *algo* esta involuntaria falta, doném en el present número 12 pàgines.

Esperem mos perdone el públic esta falta, que procurarem no repetir. Advertim que tenim en cartera molts originals que no ham pogut publicar en este número. Eixiran en el vinent.

D' ART

No podem menys com a vers admiradors del art regional que aplaudir a la comissió organitzadora del concurs musical que 'n les vinents festes de Joliol, se portarán a efecte en esta capital, per el bon acert y millor gust que ha demostrat tindre, al escullir pera l' obra obligatoria del mateix, el hermos poema del inoblidat mestre Giner «ENTRE EL JÚCAR Y EL TÚRIA».

Es tota una prova d' amor a les glories de nostra terra que enaltix y honre al digne jurat que ha de apreciar la llavor de les músiques cursants.

Nostra felicitació mes coral y sincera.

Per Cambó el gran leader
Se proyecta el gran banquete
Asistirá el mond sacer
Haurán discursos primer
Y en lo dinar Champagnette.

L' incontrarán a 1'40 en l' establecimiento de Lluís Catalán (El Morito).

COMENTARIS

Nóstre estimat colega de Vinaroz «San Sebastián» preocupat per l' estat possible del Centre d' Estudis Valencians mos consulta a nosaltres. No podem fer altra cosa que sumarmons a la seuva pregunta y pregat a la prensa de Valencia tinga a bé aclarirnos este punt concret. ¿Qué hi ha del Centre d' Estudis Valencians? A tota la prensa y en especial a «La Voz de Valencia» li quedarem agratits si mos contesten.

El Sr. Gobernador militar accedi a nòstre prech del número passat y la brillant banda del Regiment interpretá de manera acabá «Lo cant del valencià» celebrat pasodoble del senyor Sosa y «La entrá de la murta» del inolvidable Mestre Giner. També tocà «Molinos de viento» y una selecció de «Aida». El numerós públic passá una bona velà escoltant la música y nosaltres no podem menys que donar les gracies a tan digna autoritat per haver atés nòstre prech.

Les millors
MAQUINES
de
COSIR
son les
máquinas
"Pfaff,"

DE

Antoni Mercé

COLÓN, 64

CASTELLO

Defengau VEU DE LA
PLANA y defendreu vos-
tres interessos.

Castelló: Imp. J. Barberá

Línea de Vapors

TINTORE

BARCELONA

Servici fixo y semanal entre Castelló y Barcelona

PER LO MAGNIFICHE VAPOR

FRANCOLI

Travesia rápida.—Llum elèctrica en tot lo barco.—
Telegrafia sens fils. — EXIDES: De Castelló, Diumenge 11
matí. — De Barcelona, Dimarts vesprá. La càrrega s'admet en Barcelona, el dilluns; en Castelló, el dimecres.

Pera informes a Domenech Cert S/A, Plaza de la Paz, 3

CASTELLÓ

Paseig Colón, 11.—BARCELONA

RELONGERIA

♦ ♦ ♦

Eduard Parés

GONZALEZ CHERMÁ, 76

Relonges de les millors marques, cadenes, dijes, ulleres y gafes de totes classes. Gemelos Teatre y camp.

PREUS SENS COMPETÈNCIA

Droguería

L' ARAGONESA

= DE =

“ Lluis Gomez Molinos ”

64, Colón, 64.—CASTELLÓ

Complet surtit en perfumería del país y extranjer. Drogues, Colors, Barnisos, Pincells, Articles fotografichs y maquinaries.

Venta exclusiva de Alcohol SOL y Colonia ESA

Lampares

OSRAM

A 1'90 Pesetas, de 5 a 50 bujías

Marca wolfram a 1'50 ptes. de 5 a 50.
Madrid a 1'40 ptes. »

Inmens surtit en aparatos pera gabinet, saló y mentjaor

Fornillos, Planches, Cazos y Estufes elèctriques

Complet surtid en material pera instalacions

Lampistería de PERE FECED

González Chermá, 78

ALS CASTELLONENSSES

CONSUELO CARRIÓN

Te un immens surtit de gorres forma (NORTON) al preu modich de 0'75 céntims, hi ha que aprofitar la oca-sió ara que se presenta y previndres be de gorra.

Tambe te un variat y complet surtit de gorres a 0'55 céntims. No vos engañeu, es la que ven mes barato y te mes modes que ningú.

Plaza del Rey En Jaime, 31.

Eduardo Viciana

Confecció de manteletes d' estiu de tots els preus. Gran surtit en adornos pera les mateixes, en túl y pasamaneria.

Esta casa adapta sons patrons al estil de cada poble.

Preus especials pera la reventa.

Caballers y Colón.

Insecticida RODRIGUEZ

Contra el Poll-roig, Serpeta, Pulgons, Fumagina, Negreta y cuants insectes y criptògames ataqueun al taronger, llimoner, oliveres, pomeres y demes arbres.

APROBAT son empleo per R. O. de 30 de Giner de 1912.

DEPOSITARI:

En Joseph Vaquer Gomis

Paseig de Morella, 5

CASTELLÓN

Panyería y Sastrería

DE

Antoni Soliva

Altes novetats en géneros pera caballer ressibits pera la present temporá.

Confecció esmerada y preus economichs

Colón, 11.—Castelló

Diu BUSUTIL

que tots els elegants compren en sa casa. ¿Sabéu per qué? perque **BUSUTIL** es el que ven mes barato, te més surtit de modes y se contenta en que el seus compradors estiguin contens encara que pergue.

Moderna y Lujosa Confitería y Pastissería

DE

Vicent Blasco

Especialitat en tortaes «Mokas» ramillets y dolços de fruita.

González Chermá, 56

URALITA-ROVIRALTA

Picarra artificial d' amiant y portlant comprimit pera Taulas, revestiment de parets humides y cel ràs.
Planches especials de 120 per 150 centímetres pera cubertes de poca pendent.
Pera preus, mostres y condicions de venta a

ROVIRALTA Y COMPAÑIA. S. EN C.—INGENIERS.—BARCELONA

Depòsit en Castelló a càrrec de J. B. Valls Climent.-Alloza, 135

TOS... TOS... TOS...

Les PASTILLES MONSERRAT curen tota afecció del sistema respiratori, tos, bronquitis, asma, dengue y catarrus, per crònics que siguen.
Venta en Farmacies y centres de específichs. En Castelló FARMACIA DE JOAN A. PASCUAL, González Chermá, 66

BAR ANGLES

Establimen reformat a la moderna. Servici esmerat. Sopars pera eixides de teatre y cine.
Cerveces y eixarops del país y extranglers.

Diumenge Montésinos
González Chermá, 44

Casa de SANCHÓ GERAARS
(SUCESORS DE ENRICH TÀRREGA)

Gran surtit en comestibles fins y en tots los gèneros concernents al ram de

ULTRAMARINS

Diariament resibim los millors articles indicats pera la present època.

Depositari exclusiu de la Cerveza Petry
36, Plaça de la CONSTITUCIÓ, 36

Sabateria

DE

JAUME GONZALEZ

Calçats de última novetat. Especialitat en el calçat a la mida.

Inmens surtit en calçats de luxe.

20, Ensenyanza 20

Elixir Gomenol Climent

Es el millor antiséptich de les vies respiratories
Curen radicalment els Catarros crònichs y aguds. Tos, Bronquitis, Asma, Grippe, Resfriads y totes cuantes enfermetats radiquen en l' aparato respiratori.

Depòsit en Castelló: Victori Aparici, Pi y Margal, 17

Automóvils Castellonesos d' Alquiler || Garage: Lluís Vives y E. Viciano

Construcció, alquiler y reparació de BICICLETAS. Automóvils de propietat.
Grands facilitats, casilles independents, llavaor y fosos. Stock Michelin.

RUSSELL ECROYD NEILD

Nou y grand taller, Lluís Vives, 12 al 20 y Escultor, Viciano 14 al 26.—CASTELLÓ

BAR FORNOS

Café extra, Vermouth Torino, Eixarops, Licors de les millors marques, Cerveces del país y extrangères. Depositari exclusiu del SIDRAL TEIXIDÓ.

Joseph Segarra
G. Chermá, 84 — Castelló

Transports de totes classes

Màquines, calderes, y ferros per tonellaes. Conductora especial y embalaor de mobles.

J. VIDAG Y FIGOS

Pi y Margall, 57 y Obelisco, 8.—Castelló

EDUARD VICIANO

PAQUETERIA. — MERSERIA — ALTES NOVETATS
Tires bordaes desde 10 céntims vara. Gran surtit en colls «Pierrot» «Olga» y corbates «Nortón».
Caballers 1 v Colón, 20

Llibreria Religiosa-Escolar
DE

FRANCESCH SOLER

Nou y modern establiment. Material de dibuix y escritori. Llibres de texto pera escoles y demés objectes ab la major economia possible.

5, Colón, 5

Gorreria

= DE =

CONSUELO CARRIÓN

Inmens surtit en gorres a 0'60 ptes.
Gran varietat en tota classe de gorres.

Plaça del Rey En Jaume, 31

BASAR DE FERRETERÍA Y QUINCALLA

Especialitat en objectes pera regals y de peixca.
Lo millor surtit en palmitos pera la pressent època.

Emili Martí.—Colón, 27

